

ÉRETTSÉGI VIZSGA • 2009. május 25.

MŰVÉSZETTÖRTÉNET

EMELT SZINTŰ ÍRÁSBELI ÉRETTSÉGI VIZSGA

JAVÍTÁSI-ÉRTÉKELÉSI ÚTMUTATÓ

OKTATÁSI ÉS KULTURÁLIS MINISZTERIUM

Általános tudnivalók

- A feleletválasztó vagy egyszerű feleletalkotó feladatok esetében a választ csak akkor lehet helyesnek tekinteni, ha azonos vagy egyenértékű a javítási-értékelési útmutatóban feltüntetett válasszal.
- Az olvashatatlan válaszok hibásnak minősülnek.
- Ha az adott választ nem a megfelelő helyre írja be, vagy a feladatban megadotthoz képest máshogy jelöli a vizsgázó, de a megoldás teljesen egyértelmű, a válasz elfogadható.
- Hosszabb feleletalkotó esszékérdések esetében a feladatmegoldásban úgynevezett „kulcskifejezéseket” vagy fontos válaszelemeket kell keresni. A javítási-értékelési útmutató ebben az esetben ezeket a fontos válaszelemeket tünteti fel.
- Elfogadható helyes válaszként minden olyan válaszelem is, amely a javítási-értékelési útmutatóban szereplő adott kulcskifejezéssel (vagy szinonimájával) azonos értékű, illetve azonos a jelentése (pl. a kulcskifejezés körülírása, jellemzése).
- Hosszabb feleletalkotó, illetve esszékérdések esetében gyakran lehetősége van az értékelőnek az útmutatóban nem szereplő, de az értékelő által helyesnek ítélt válaszelem elfogadására is 1–2 pont erejéig.
- Az azonos értékű, azonos jelentésű kulcsfogalmakat „/” jel választja el a javítási-értékelési útmutatóban.
- A részletes útmutatóban zárójelbe „( )” tett részek nem képezik feltétlenül a megoldás részét, hanem további magyarázatokkal segítik az értékelőt.
- Azon feladatoknál, ahol alkotókat kell felismerni és megnevezni a magyar nevek esetében csakis a teljes, hibátlanul írt név fogadható el.
- Az idegen művésznevek írásánál elfogadható csak a vezetéknev és a helyesírási hibákért nincs pontlevonás, ha az nem okoz félreértést.

1. feladat	Összesen 5 pont
-------------------	------------------------

1./a)

A – 4

B – 1

C – 2

1./a)	3 pont
-------	--------

1./b)

A – Ybl Miklós

1 – Andrea Verrocchio

1./b)	2 pont
-------	--------

2. feladat	Összesen 5 pont
-------------------	------------------------

2./a)

- Nagy Sándor (Alexandros) és III. Dareiosz csatája – Kr.e. 333.
- az Issosi/Isszoszi csata – Kr.e. 333

2./a)	2 pont
-------	--------

2./b)

egy görög festményt másolt le
(Philoxenes görög mester festményét másolta le)

2./b)	1 pont
-------	--------

2./c)

- Ravenna
- San Vitale, San Apollinare in Classe, San Apollinare Nuvovo

2./c)	2 pont
-------	--------

3. feladat	Összesen 5 pont
-------------------	------------------------

3./a)

A) Mezopotámia

B) Őskor/Őskor: paleolitikum

C) Egyiptom

3./a)	3 pont
-------	--------

3./b) Aphrodite/Afrodité

3./b)	1 pont
-------	--------

3./c) Sandro Botticelli

3./c)	1 pont
-------	--------

4. feladat

Összesen 5 pont

4./a) monstrancia/úrmutató

4./a)	1 pont
-------	--------

4./b)

- gótika
- szent ostya (kenyér)/Krisztus testét jelképező ostya (kenyér)

4./b)	2 pont
-------	--------

4./c)

- támpillér (1)
- vimperga (2)

4./c)	2 pont
-------	--------

5. feladat

Összesen 3 pont

5./a)

- Paul Cézanne
- Aix-en-Provence

5./a)	2 pont
-------	--------

5./b) a Mont St. Victoire látképe

5./b)	1 pont
-------	--------

6. feladat	Összesen 4 pont
-------------------	------------------------

- 6./a)** A – 3
 B – 1
 C – 4

6./a)	3 pont
-------	--------

- 6./b)** Drezda

6./b)	1 pont
-------	--------

7. feladat	Összesen 4 pont
-------------------	------------------------

- 7./a)**
- Kós Károly
  - Zebegény

7./a)	2 pont
-------	--------

- 7./b)**
- Gödöllői Iskola
  - Kőrösfői Kriesch Aladár

7./b)	2 pont
-------	--------

8. feladat	Összesen 7 pont
-------------------	------------------------

- 8./a)**
- A. reneszánsz/érett reneszánsz (XVI. sz. /cinquecento)
 B. ókori Róma/az ókori Róma császárkori művészete (Kr. u. II. sz.)
 C. Barokk kor/spanyol barokk (XVII. sz. első fele)

8./a)	3 pont
-------	--------

- 8./b)** Donatello

8./b)	1 pont
-------	--------

- 8./c)**
- Róna József
  - Savoyai Jenő
  - Budai palotaegyüttes (Dunára néző homlokzata) előtt / a Nemzeti Galéria előtt / a Nemzeti Galéria keleti homlokzatának középpontjában

8./c)	3 pont
-------	--------

9. feladat	Összesen 6 pont
-------------------	------------------------

- 9./a)** A – 3
B – 4
C – 2

9./a)	3 pont
-------	--------

- 9./b)**
- Victor Vasarely
  - op-art

9./b)	2 pont
-------	--------

- 9./c)**
hiperrealizmus

9./c)	1 pont
-------	--------

10. feladat	Összesen 6 pont
--------------------	------------------------

- 10./a)**
- A. Claude Lorrain
  - B. Francisco Goya
  - C. Eugène Delacroix

10./a)	3 pont
--------	--------

- 10./b)**
Leonardo da Vinci

10./b)	1 pont
--------	--------

- 10./c)**
- Claude Monet
  - impresszionizmus

10./c)	2 pont
--------	--------

11. feladat**Összesen 50 pont**

- Az A) jelű kép alkotója Kolozsvári Tamás.
- A B) jelű kép alkotója M S mester.
- Mindkét alkotás Krisztus Golgotára vezető útját, a keresztvitelt idézi meg. Mindkét mű címe: Keresztvitel.
- A garamszentbenedeki Kálvária-oltár alkotójában a kutatás – Gerevich Tibor érdeméből – a XV. századi gótikus festészet legjelentősebb magyar mesterét fedezte fel. Nevét, az oltármű rendeltetését és készülését idejét az oltár predellájának latin nyelvű adományozó, alapító szövegéből ismerjük.
- A szöveg szerint szentbenedeki Petüs-fia Miklós, győri olvasókanonok, „Tamás mester kolozsvári festővel” 1427-ben készítette az oltárt.
- Az időpont **Zsigmond** (Luxemburgi) magyar király és német-római császár (uralkodott: 1387-1437) uralkodásának utolsó évtizede. Zsigmond király a művészetek rajongója, uralkodása a hazai késő gótika fénykora.
- Az emlék becsét növeli, hogy a folytonos háborúk, a gyakori tűzvész, majd a török hódoltsággal járó pusztítás erősen megtizedelte a XV. század, a középkori magyar táblaképfestészet virágkora emlékeit is.
- Az esztergomi Keresztény Múzeum gyűjteményébe 1875-ben került az oltár.
- Kolozsvári Tamás a lágy stílusnak is nevezett nemzetközi stílusirányzat, az 1400-as évek elején virágkorát élő internacionális gótika egyik legnagyobb európai képviselője.
- **Keresztvitel** – a passióképek (az oltár nyitott állapota) sorában a második jelenet. Az alakok eltérő mérete (pl. a keresztvitelben segédkező Cyrenei Simon kicsinyített alakja) kiemeli az Üdvözítő/Krisztus nagyságát.
- Az alakok méretbeli különbözősége (alá-fölérendeltségi viszonya) a középkori ábrázolóművészet jellegzetes módszere.
- A keresztvívő Krisztus szomorú tekintettel néz vissza könnyező anyjára, Máriára és a hozzá tartozó nőalakokra.
- Krisztus és Cyrenei Simon között (ismét a középkor ábrázoló-művészetére jellemzően) írásszalag kanyarog. A mondatszálalag latin szövege szerint Jeruzsálem leányait vigasztalja: „Jeruzsálem leányai, ne miattam sírjatok, hanem fiaitok miatt” – gótikus betűkkel felírva.
- További, a **gótikára** jellemző stílusjegyek:
A környezetében látható figurákhoz képest hatalmasra növelt Krisztus mozgása könnyed, szinte lebegő.
Mindkét kezével lágyan érinti a képet diagonálisan átszelő, robosztus méretű keresztet, amelynek súlyát a mester nem érzékelteti.
- A képtábla egészét sűrűn kitöltik a figurák (a „horror vacui” = irtózat az ürességtől – a középkorban kedvelt elv érvényre jutása).
- Az alakok elrendezése egy domináns síkra korlátozódik, így térmélységet nem észleltet.
- Az alakok feje fölött a képteret homogén arany felület zárja (az arany szín az égi/isteni tökéletesség szimbóluma).
- **Új szellemiséget** hordozó jegyek: az alakok markáns jellemzése. A jó és gonosz emberi tulajdonságok éles ellenpontozására épülő, árnyalt kifejezésre juttatása.
- **Művészi előadásmódja**
  - a kontúrok dominanciája, „rajzos” előadásmód
  - színeiben finom árnyaltság, amely leginkább Krisztus köpenyének színjátékában jut érvényre.

M S mester táblája a Passió sorozatból

(eredetileg a selmebányai Szűz Mária – plébániatemplom főoltárának egyik külső / csukott állapotban látható / táblája.

- Elkészültének ideje a **XVI. század eleje** (szignó: M S és évszám: 1506 a Krisztus feltámadása tábla alján, a sír oldalán olvasható). Európát már a XV. század folyamán rettegéssel töltik el a keletről érkező hírek: a „pogány” előrenyomulása, Konstantinápoly 1453-as török kézre kerülése, ebből adódóan a keresztény világ pusztulásának potenciális veszélye, annak ellenére, hogy a török ellen folytatott megfeszített küzdelem fényes sikereket is adott. Ezek között is a legkiemelkedőbb Hunyadi János és seregei 1456-os győzelme Nándorfehérvárnál. E győzelem emlékére szólnak mindmáig délben a harangok!
- M S mester a korai XVI. század legnagyobb, legeredetibb alakja. Életútjáról a kutatásnak mindmáig nem sikerült pontos adatokat feltárnia, de stíluskritikai alapon (a ránk maradt művei és az európai kortárs festészet összehasonlító elemzésének segítségével) egyértelműen az ő egyéni nagysága.
Kortársa lehetett a XVI. század első két évtizedében működő, oldott tájfestészetet, festőiséget megvalósító ún. „**dunai iskola**” körébe sorolt mestereknek.
Erre utal az a törekvése, hogy a tábláin ábrázolt jelenetek alaphangulatát a táj jellegével, a háttér zsánerszerű epizódjaival is erősítse.
Figuráinak felfokozott érzelmi megidézése nagy kortársaival, Dürerrel, Grünewalddal, Altdorferrel egyenlő rangra emeli.
M S mester olyan szuverén egyéniség volt, aki személyes élménnyé tudta formálni ember és természet szerves összeforrásának, egyetlen világrend részeként való meghatározottságának tudatát. Képviselője annak a szellemi és művészeti életre általában is jellemző fejlődésnek, amely elvezetett a modern értelemben vett egyéniség kialakulásához.
- **Keresztvétel** – a szenvedéstörténet ezen epizódjának bibliai leírása (Lukács 23, 27) jóval szűkszavúbb, mint a festményen ábrázolt jelenet.
A menet balról, a bástyával jelölt városból (Jeruzsálem) jobb felé tart, a megfeszítés helyszínére, a Koponyák hegyére (Golgota).
Ezt az utat a Krisztus csuklójára font kötél lendületes íve jelzi.
A fájdalom színébe, lila köpenybe öltözött Krisztus összeroskad a hatalmas, durván ácsolt kereszt súlya alatt. Krisztus hatalmas, elgyötört alakját a kereszt gerendái fogják közre. A kép jobb szélén keleties öltözékű, turbános férfi suhogtatja a Krisztus csuklójára font kötelet. Alakja dinamikus, kegyetlenséget, dühödt indulatokat sugároz. Külleme a kor félelmének (XVI. század, török invázió) hordozója lehet.
A keresztgerendát megemelő Cyrenei Simon elborzadva pillant az összecsukló testre.
A menetet félve követi az anya, Mária és a legifjabb tanítvány, János nők társaságában. A Mária fejét borító fehér kendő, a felvidéki polgárasszonyok jellegzetes viselete, M S mester többi tábláján is megfigyelhető.
A képtér felső részét homogén aranyfelület borítja (jelképisége azonos Kolozsvári Tamás témájú táblája aranyfelületével).
- M S mester a passió ezen jelenetét (a többivel egyezően) mélyen humánus módon, Krisztus kettős énjéből az **emberire** hangsúlyt helyezve idézi meg.
Hangvétele expresszív, felkavaró, az esemény tragikus voltát mélyen átélhetővé tevő.

- Kompozíciójának középponti alakja Krisztus. A kereszt súlya alatt összeroskadó test ívét követi a közvetlenül körülötte csoportosulók sora Cyrenei Simontól a kötelet hevesen suhogtató katonáig. A kép felső egységében nyomatékos pont a bal oldalon elhelyezkedő figurahármas (Mária, János és még egy asszony), míg a jobb oldalon a keresztút végpontjára (a Golgotára) ad a mester távlati szólítást.
- Művészi kvalitását az esemény **drámai** megidézése bizonyítja. Krisztus **ember voltának** mélyen átélhető ábrázolása (a kereszt súlya meghaladja fizikai erejét). A körülötte csoportosulók jellemének erőteljes ellenpontozása (együttérzés ↔ brutalitás).
- M S mester mindezen művészi értékei a humanizmus legkiemelkedőbb szellemi nagyságai közé emelik.

Történelmi, társadalmi háttér, műalkotások	8 pont
Szellemi tartalom, művészi „üzenet”	24 pont
Stílusjegyek, ábrázolási elvek	10 pont
Szókincs használata	4 pont
Nyelvi (stiláris) értékek	4 pont
Összesen	50 pont